

В. І. Івченко,
д-р філол. наук

УДК (811.161.1+811.161.3)'271+808.2: 070.4

Дискурсна модель журналістики: від античності до сьогодення

У пропонованому дослідженні розглядаються проблеми становлення журналістики як сфери наукового пізнання в тісному зв'язку з іншими науками, що закладено в її когнітивній природі; виявляється міждисциплінарний характер журналістики та дискурсного аналізу ЗМІ; визначена онтологія такої взаємодії від античності до наших днів.

Ключові слова: журналістика, сфера наукового пізнання, риторика, стилістика, текст, стиль, дискурсивний аналіз ЗМІ.

Журналістика як система наукових уявлень усе частіше вдається до спроб включитися в проблемне поле інших наук. Справедливе з цього приводу зауваження професора В. Сидорова. Відкриваючи на Петербурзьких читаннях – 2013 р. панельну дискусію «Методологія досліджень журналістики й масових комунікацій», він дуже точно зауважив: «Ми багато чого беремо в істориків, філологів, філософів, але мало чого їм даємо. Представники інших наук не бажають або не можуть скористатися досягненнями теорії журналістики» [1]. Дійсно: поки що ми можемо тільки говорити про наміри вчених поглянути на суміжні галузі досліджень.

Ця ситуація закономірна й має гносеологічне підґрунтя. Погляд на журналістику як науку в багатьох викликає (і викликає досі) скептичне ставлення. Причина цього зрозуміла, адже точно не встановлений онтологічний статус цієї науки, що зумовлено, напевно, триєдністю журналістики як професійної діяльності, методології творчості та невиразної сфери наукового пізнання.

В епоху інформаційного суспільства проблема визнання за журналістикою права на теоретичний, методологічний і науковий попит здається парадоксальною. Поява інформаційних технологій, які охопили світ і поступово «перетворили його у віртуальний», була викликана саме технологічним характером журналістики: основна рушійна сила постіндустріального суспільства – комп'ютери – вивели інформаційні технології на новий рівень, як колись телебачення, а ще раніше – преса. ІТ охоплюють усі галузі трансляції, зберігання та сприйняття інформації. Змінюється професійна роль журналіста: із колишнього агітатора й пропагандиста він перетворюється на комунікаційного лідера, який мобільно формує контент-середовище й непомітно впливає на масову свідомість. Методи журналістської творчості зазнають якісних змін

у напрямі ще більшої технологізації процесу, з одного боку, і наростання індивідуального – з іншого. Виникає журналістика думок: сьогодні ми говоримо про персоніфікованість сучасного журналіста, так само як і про медіацентричність світу. Усе це відбувається на тлі інтегрованих учень, сполучною ланкою яких є інформація як інструмент пізнання дійсності.

Під час зазначеної вище дискусії професор Д. Стровський порадив: «Одні кажуть, що “журналіст повинен володіти мовами програмування”, інші – що йому необхідно “динамічно реагувати на дійсність”. Однак при такому формулюванні питання ми забуваємо про сутність журналістської діяльності, яка перш за все зводиться до пізнання дійсності. Тому не потрібно дивуватися питанням інших учених, які цікавляться в теоретиків медіа: “Хто ви на цьому святі життя й чим займаєтесь?”» [2]. Слова емоційні, але в річищі роздумів про долю журналістики як науки доволі переконливі...

Утішно, що існують й інші думки. При цьому слід взяти до уваги такий факт. У минулому столітті дослідження журналістських проблем домінували в руслі дескриптивної науки й перш за все – історичної. Для цього склалися відповідні передумови: аналітиці потрібні системні описи, класифікаційні узагальнення емпіричного матеріалу (значення, отримані винятково дослідним шляхом, за допомогою спостережень, виявлення фактів, без їх аналізу й розгляду взаємозв'язків). Проблемно-аналітична, теоретична журналістика (як сфера наукового пізнання) почала розвиватися порівняно нещодавно, коли з'явилися роботи Є. Прохорова, В. Ученової, Я. Засурського, О. Вартанової, С. Корконосенка, Г. Мельника, Н. Фрольцової та ін. Однак і тут не обходиться без дорікань.

На тлі процесів, які відбуваються в практичній журналістиці, теорія часто не попереджає

про події, а виступає лише запізнілою реакцією на них. Теоретики журналістики як апіорі повинні були прийняти діджиталізацію, яка призвела до конвергенції ЗМІ. Наразі це зумовило концептуальну трансформацію редакцій і в організаційно-управлінському, й у виробничо-технологічному, і в правовому, і в методологічному, і в навчальному планах. Так, декан факультету журналістики МДУ Олена Вартанова пише: «У медіадослідженнях ми спостерігаємо зіткнення фундаментальності й прикладного характеру, аналізуючи практику, не завжди створюємо теорію. Використовуючи міждисциплінарний підхід, виокремлюємо вузькі проблеми. І часто найбільш глибокі судження про стан ЗМІ надають практики індустрії, а не академічні дослідники. Це підкреслює той факт, що наша наука ще не дуже структурована й не чітко окреслила свої межі» [2].

Журналістика адаптує науково-практичні знання до масової свідомості задля прийняття останньою моделей поведінки, політичних уподобань, культурних цінностей, моралі, етики, естетики. Медіа культивують ідеологію розвитку суспільства, журналістика проникає в усі сфери життя людей, її початок ґрунтується на суміжності, міждисциплінарності, і вона глибоко історична. Аналіз праць античних авторів підтверджує це.

Журналістика, як сфера наукового пізнання, бере свій початок із класифікації наук Арістотеля, яка цілковито панує в європейській культурі аж до часів Фр. Бекона. В Арістотеля це третя галузь теоретичного знання – творча, до якої в якості окремого наукового знання належить риторика. У силу різних обставин (і перш за все у зв'язку з падінням рабовласницької демократії) риторика наприкінці античності занепадає й перетворюється в схоластичну дисципліну, просякнуту каталогізацією прийомів та номенклатурою тропів, фігур. Уже в IV ст. риторика збігається з поняттям література. Відроджується теорія про *inventio* – матеріал у літературному творі, у компетенцію риторики аж до XIII ст. входить будь-який матеріал, про який автор повинен мати чітке й раціональне уявлення (*intellectio*).

Риторика Середньовіччя зберегла (і передала сучасній журналістиці) учення про триедину мету: *docere, movere, delectare* – інформувати (вчити), спонукати (впливати) і розважати. В Італії це знаходить свою реалізацію в теорії трьох стилів, розроблених свого часу Арістотелем і запроваджених у різний час у всіх країнах Європи (у Росії втілилась у теорії М. Ломоносова). У риторичі зароджується новий класицизм: будь-яка річ повинна або доводити (низький стиль), або змальовувати (середній), або захоплювати (високий). У XVIII ст. риторика втрачає статус науки

й розчиняється в стилістиці, у якій поряд з іншими функціональними стилями виокремлюється публіцистичний, де в розпорядження журналіста потрапляє арсенал мовних засобів інформування, впливу й встановлення контакту з метою розвитку перлокутивного ефекту (персуазивного або розважального). Сьогодні інформаційний продукт розглядається як соціальна дія, безпосередньо пов'язана з локальною й темпоральною співвіднесеністю, як явище комунікації й пізнання.

Журналістика в сучасному розумінні науки тримається на трьох арістотелівських китах: філософії, політиці, риторичі. У подальшому класифікації наук конкретизувались, доповнювались, деталізувались. Однак номінативного позначення журналістика в них не знайшла. Сьогодні це відображається в суміжності журналістської науки з такими «сталими» галузями, як: історія, філологія, політологія, соціологія.

І все-таки усвідомлення необхідності культивування наукових інтересів у галузі журналістики, очевидно, прийшло. Свідченням цього слугують розвідки Міжнародної асоціації медійних і комунікаційних досліджень, хоча і тут, на думку О. Вартанової, «не сформульований єдиний підхід і немає загальної парадигми». «У нас, медіадослідників, – пише вчена, – немає “формули Ейнштейна”, яку визнають усі. Хоча більшість учених погоджуються з тим, що ключові питання розроблялися академічними школами США, Західної Європи, а найважливіші теоретичні підходи були сформульовані в СРСР. При цьому Західна Європа презентує доволі широкий спектр напрямів – скандинавський, британський, франкофонний, германоцентричний. І навіть кілька невеликих країн таких, як: Нідерланди, Бельгія, Швейцарія та Фінляндія, – на думку гуру теорії масової комунікації Д. Мак-Коуела, внесли вагомий внесок у наукову теорію» [2]. У підсумку сказано: «Сьогодні російська наука про журналістику й ЗМІ потребує оновлення, модернізації та інтеграції як існуючих парадигм, так і тих, які були в нас. Більше того, вона потребує інтеграції нових полів, нових реальностей, які виникають навколо неї. Необхідний теоретичний і, як наслідок, освітній прорив, тому що наша академічна теорія повинна визначити місце, функції й ролі журналістики в сучасному суспільстві» [2].

Це стає в більшій мірі актуальним для сучасного суспільства, коли розвиток стратегій і цілей функціонування засобів масової інформації, поведінка й ціннісні установки видань, телерадіоканалів, інтернет-джерел й окремих журналістів впливають на розвиток усього суспільства більше, ніж циркуляри, активніше, ніж художня література, формують мовну поведінку суспільства.

Точок зіткнення журналістики та інших наук багато, що особливо чітко проявляється в її когнітивній суті. Перспектива таких досліджень очевидна. Так, професор Луганського національного університету імені Тараса Шевченка доктор філологічних наук В. Галич стверджує: «Слід зауважити, що філологічна, як лінгвістична, так і літературознавча, когнітивна теорія ономастики в українському науковому просторі вже склалася, у той час як у журналістикознавстві вона заявила про собі лише в останні роки <...>. У сучасному журналістському просторі на нових парадигматичних умовах проявляється актуальність когнітивної проблематики оніма» [3, с. 10].

Інтегруючим початком взаємопроникнення інтересів журналістики та суміжних наук, безсумнівно, стає дискурсивний аналіз ЗМІ, де медіатекст представлений як феномен що містить широке коло когнітивних прагматичних показників щодо устрою суспільства, соціальні та духовно-моральні пріоритети його розвитку. У цьому плані в річищі сучасних медіадосліджень великий інтерес становить еволюція знання у векторному напрямі: текст – стиль – дискурс.

Журналістський текст виступає в якості своєрідного барометра змін у житті суспільства, оперативно відображає їх. У силу екстралінгвістичних впливів (оперативність розповсюдження, масовість та ін.) у медіатексті простежуються еволюційні зрушення в синтагматичній мовних знаків, творчо реалізуються парадигматичні можливості мови. Журналіст, створюючи авторський текст, декодує дійсність.

Процес пізнання тексту, його виробництва, планування, проектування та розуміння базується на основному постулаті медіатекстової реалізації – на тісному зв'язку вербального акту й соціальної дії. Наприклад, публіцистичні тексти відрізняються незвичайною широтою тематики, вони можуть стосуватися будь-якої теми, що потрапила в центр суспільної уваги. Це звичайно впливає на журналістську мову: виникає необхідність долучатися до сфери спеціальної лексики, що вимагає додаткових пояснень, а іноді й розгорнутих коментарів. Водночас певні теми постійно знаходяться в полі зору суспільства. Лексика, що належить до цих тем, набуває публіцистичного забарвлення. Формується прошарок мовних одиниць, характерних для публіцистичного стилю, комунікативне призначення якого сприяє виникненню своєрідного тезауруса. Він визначається не жанровою й не функціональною, а соціальною обумовленістю комунікації, яка стає важливим механізмом у становленні індивіда як соціальної особистості, провідником установок соціуму. Можна сказати, що в якості соціального процесора журна-

лістський текст служить формуванню суспільства в цілому, граючи при цьому роль посередника в житті комунікантів.

Структурні одиниці мови, вступаючи в системні відносини одна з одною, набувають функціонального забарвлення, розкривають можливість прояву мовного знака в лінгвістичній картині світу. Якщо зв'язаність і цілісність тексту як структурної одиниці мови привертала увагу дослідників на початку ХХ ст., то текст як фрагмент дійсності викликає пильний інтерес дослідників наших днів.

Можна сказати, що дослідження мовних одиниць протягом двох останніх століть еволюціонувало від вивчення слова до вивчення складного синтаксичного цілого (надфразової єдності, прозової строфи). У підсумку це й призвело до інтересу лінгвістики ХХ ст. до тексту, який сьогодні збагачується новим змістовним наповненням, перевтілюючись в одне з центральних понять багатьох наукових напрямів – у дискурс.

У співзвучності з першими рядками цієї статті можемо констатувати, що сьогодні мовознавча наука також усе частіше вдається до спроб ввести у своє проблемне поле основи теоретичної журналістики. Замкнута в рамках інтралінгвістичного об'єкта вивчення, лінгвістика минулого тільки з другої половини ХХ ст. поширює наукові інтереси на «суміжне існування» текстових організацій. Так, у 60-х рр. минулого століття народжується напрям лінгвістичних досліджень – лінгвістика тексту, об'єктом якої стають закономірності й прийоми побудови зв'язного тексту і його смислові категорії. Перший етап її формування характеризується увагою до способів збереження зв'язаності, мовної спаяності тексту, до формальних конструктивів текстової організації. Проте з плином часу лінгвістика тексту характеризується розпливчастістю свого онтологічного статусу, у ній поступово наростає оперативний інструментарій не власних лінгвістичних досліджень.

У ракурсі виявлення фону знань, загального для адресата й адресанта, картини світу, без єдності якої текст буде замкнутим, вона наближається до прагматики, психолінгвістики, теорії риторики, тісно змикається зі стилістикою, впливаючи на неї й відкриваючи в ній нові координати. Враховуючи глибинні сенси, лінгвістика тексту межує з герменевтикою й теорією комунікації.

Білоруській мовознавчій науці ХХ ст., особливо академічній, властива традиція дескриптивної лінгвістики. Причиною цього стала методологія діалектологічної школи: дослідження білоруських учених-діалектологів міцно увійшли в теорію слов'янського мовознавства. Сильними були лексикологічні й лексикографічні шко-

ли. На тлі радянського мовознавства в нетрадиційному для того часу напрямі почала формуватися стилістика публіцистичних жанрів (М. Є. Тікоцький) – симбіоз філологічної науки, у якій органічно поєдналися досягнення лінгвістики, літературознавства та журналістики. Саме вона дала підстави для дослідження тексту ЗМІ як дискурсу.

У білоруській філології виникає новий напрям, який витікає з такого твердження: текст – це не проста лінгвістична одиниця, а явище людської діяльності, комунікації та пізнання. Звідси стало важливим показати механізми дієвої інтерпретації тексту в системі реальних ситуацій. До цього текст розглядається як втілення індивідуальної творчості, потенціал якого закладений в інструментальній стилістиці. У ній вдале застосування знайшла мова як право на вибір. «Кожне висловлювання, – писав М. Бахтін, – причетне до «єдиної мови» (доцентрові сили і тенденції) й одночасно соціальному та історичному розмаїттю мовлення. Це – мова дня, епохи, соціальної групи, жанру, напряму й т. ін.

Можна дати конкретний і розгорнутий аналіз будь-якого висловлювання, розкривши його як суперечливу напружену єдність двох протидіючих тенденцій мовного життя. Справжнє місце висловлювання, у якому воно живе й формується, – діалогізована множинність мови, безіменна та соціальна як мова, але конкретна, змістовно-наповнена й акцентована як індивідуальне висловлювання» [4, с. 85–86].

Формування стилістики як самостійного розділу науки про варіювання мови припадає на першу третину ХХ ст. Усі подальші прагнення вчених-лінгвістів були спрямовані на розкриття її потенціалу. Після «Французької стилістики» Шарля Баллі (1909), яка стала широко відома радянському читачу лише в 1961 р., стилістика набула пріоритетних масштабів. І насамперед у галузі дослідження мови як складного комунікативного явища, яке в наш час розглядається в якості мовленнєвого фрагменту, який занурений у життя.

Стилiстика, яка розквітла у ХХ ст., на початку нинішнього століття зазнає суттєвих змін. Сьогодні реалізується дієвий підхід до тексту як інструменту комунікації, особлива увага приділяється екстралінгвістичним чинникам мовної особистості автора й адресату «поза текстом». Це дає право говорити про комунікативну стилістику. У цьому випадку очевидною стає роль стилістики в становленні нової комунікативно-когнітивної лінгвістичної парадигми. Зміна останньої була визначена в концепції М. Бахтіна: «Стилiстика в більшості випадків постає як стилістика кімнатної майстерності та ігнорує соціальне життя слова поза майстернею художника. Але й ці індивідуальні та спрямовуючі обертони

стилю, які відірвані від основних соціальних шляхів життя слова, неминуче отримують плоске та абстрактне тлумачення і не можуть бути вивченими в органічній єдності зі смисловими сферами твору» [4, с. 73]. Нігілізм щодо традиційної стилістики зростає, що має онтологічне коріння.

Стилiстика близька до лінгвістичної семіотики й прагматики, теорії мовленнєвого впливу та теорії мовного варіювання. Однак вона з інструментарієм естетично маркованого мовлення не могла не знайти вихід у дослідженні протиставлення варіантів мовного вираження, де фіксується один і той самий позамовний зміст, але при цьому додатково повідомляється про ставлення мовця до комунікативної ситуації, до змісту висловлювання, до адресата й себе самого. Стилiстичні варіанти розглядаються з точки зору їх утворення, сфери використання та принципів відбору в залежності від мети мовленнєвої ситуації. Стилiст вивчає цілісні мовленнєві утворення і, безсумнівно, виходить на рівень тексту. У цьому річищі поступово формується наукове уявлення про текст як дискурс.

У середині 1970-х рр. у лінгвістиці текст переосмислюється як комунікативний процес, тому лінгвістика від статичного переходить на так званий динамічний, процедурний підхід. Наприклад, журналістський текст у такому випадку посідає особливе місце й визначає дослідницькі пріоритети в руслі дискурсного аналізу, системно включається в наукову біографію лінгвостилістики.

Сьогодні стає очевидним, що в сучасній стилістиці намічаються інші тенденції, ніж у ХХ ст. Значення стилістики виявляється й у поглибленому спеціальному вивченні проблем взаємодії лінгвістичного та екстралінгвістичного, у тому числі, наприклад, проблеми зв'язку мови/мовлення й мислення, впливу на мовлення та його типологію різних соціальних чинників. Зауважимо, що з застосуванням стилестатистичних методів вдається досить переконливо довести вплив тих чи інших конкретних екстралінгвістичних чинників на стиль промови й на певні її риси [5, с. 63].

У зв'язку з цим сумніви з приводу «необхідності» стилістики приречені. Розвиток її функціональної природи дозволяє розширити діапазон досліджень, які пов'язані з включенням в стилістичну проблематику раніше навіть не передбачуваних аспектів: із розвитком діахронічного аспекту функціонально-стилiстичних досліджень у поєднанні з використанням даних і методів гносеології, психології, соціології, наукознавства тощо створюється можливість не абстрактно в загальнотеоретичному плані, а конкретно вивчати проблеми взаємодії мови/мов-

лення й мислення, різних типів раціональності (або стилів мислення) в історії розвитку суспільства. Крім того, глибше зрозуміти й описати, наприклад, закони побудови, впровадження та інтерпретації смислової структури наукового тексту [5, с. 63].

У ХХІ ст. людина занурена у фокус тексту, у чому наочно виражається багатовекторність комунікативної взаємодії: через різні аспекти соціальної діяльності носія мови розкривається локальна когерентність його з текстом. Особливо це стосується таких сфер, як культура, освіта, комунікація. Освітня роль, яка колись належала літературі, що була протягом століть потужним інструментом формування світогляду особистості й ціннісної орієнтації суспільства, поступово переходить до ЗМІ. І якщо раніше до журналістського матеріалу можна було бути поблажливим, вбачаючи в ньому (слідом за Р. Винокуром) «граматичний каркас», заповнити який могла навіть малоосвічена людина, то сьогодні можемо говорити не стільки про інформаційний продукт, скільки про твір конкретної особистості, що пише. Це не означає, що сучасний журналіст став письменником, а журналістика сама перетворилася в письменство. Журналістика транслює не тільки вже давно сформовані закони функціонування суспільства, а стала пропонувати (і досить успішно) нові ціннісно-значущі орієнтири. Справедливо говорять про те, що сучасний світ став медіацентричний.

Сучасні ЗМІ домінують на всіх рівнях структури соціуму, формуючи таким чином медіа-дискурс, у якому представлена картина світу – специфічний спосіб сприйняття, інтерпретації подій і явищ; фундамент, спираючись на який людина діє у світі. Побудова тексту й плин інформаційного процесу набули яскраво вираженого технологічного характеру, диктують свої норми, свою перцептику й розмаїття новинарних потоків.

Це відбувається на тлі розширення платформи соціальних мереж, що ведуть до різного роду потрясінь у світі: від «революцій через соціальні мережі» та «болотних революцій» до кровопролиття незгасаючої «арабської весни». Інтернет здатний підірвати світ, як це сталося з «ісламським світом». Світ, здається, упав в ейфорію примари-симулякра, що дає людині чудову можливість самовираження, яке також має феноменальні властивості – бути правдивим чи хибним, експліційованим або поданим імпліцитно. Слушною є думка про те, що соціальні мережі працюють за типом виру: ідеї, що потрапили в неї, можуть інтерпретуватися й розростатися до банальної дифамації, і, як результат, втілення цієї ідеї вже не залежить від своєї суті...

Слід визнати той факт, що в історії вербалістики людина ще ніколи не була так затребувана в спілкуванні, як сьогодні: ми дійсно стали «всесвітнім глобальним селом» (М. Маклюен), у якому люди, народжуючись і вмираючи, усе частіше втручаються в життя один одного, міркують про все побачене й почуте, люблять і ненавидять, радіють і засмучуються, створюючи тим самим нову соціологічну структуру й формуючи своєрідну стилістику думок. І найчастіші сьогодні заклики до молоді зректися соціальних мереж можуть прирівнюватися до заборони думати, висловлюватися, жити.

За таких екстралінгвістичних умов стилістика набуває нового дихання, стає трампліном для творчого пошуку зображальних ресурсів мови. Визначаючи сферу стилістики, виходять з того, що значення мовного висловлювання не зводиться винятково до концептуального, предметного, референційованого змісту. Опис його (змісту) супроводжується безліччю додаткових, неконцептуальних смислових відтінків. У більшості випадків це закладено на семантичному рівні в тропях. І якщо ще з часів античної риторики ми використовуємо їх арсенал, номенклатура якого нараховувала близько двохсот одиниць, то сьогодні ми не можемо зафіксувати хоча б один такий новий вид. Метафора, епітет, метонімія, синекдоха та ін. передані нам із глибини століть. Поповнити цей арсенал сучасникові надзвичайно важко, оскільки новий вид того самого тропу (як типу семантичного перенесення) міг з'явитися тільки при високочастотній вербальній практиці, що ґрунтується на творчому пошуку.

Методика стилістичного аналізу визначає способи й прийоми організації тексту, передбачає виявлення й опис кожної мікроструктури – сукупності мовних засобів у відповідності з їх мовним (імовірнісним) втіленням. У зв'язку з цим й актуалізовані семантичні процеси, що відбуваються в наш час. Їх вивчення може проходити в річищі дискурсного аналізу, втілення якого знаходимо в генералізації тексту як складного комунікативного явища, ієрархії знань. Стиль і дискурс базуються на одному фундаменті – парадигмі комунікації, що дозволяє реалізувати дослідницьку програму: функціонування масового інформаційного продукту виражається через призму його соціальної дії та когнітивної сутності. Дискурс орієнтується на встановлення динамічної, «процедурної» стилістики. Мовний факт в останній й онтологічно, й епістемічно є продуктом людської діяльності. Семантика дискурсу не є автономною: недостатньо знати тільки значення вербальних символів. Набирає ваги сумарне пізнання світу, виникає необхідність у когнітивному та соціаль-

ному аналізі знань носіїв мови в межах ментальної моделі.

Суб'єктивне уявлення про семантичну зв'язність дискурсу може визначатися тим, що такі знання повинні бути ефективно організовані в особливі кластери, які містять у собі відкриту для суспільства конкретну інформацію про стереотипний варіант якогось епізоду. Носій мови володіє важливою здатністю визначати, про що написаний текст, він у змозі виявити й резюмувати досить точно складні інформаційні стратегії повідомлення, активізувати модель реальної ситуації, яка формується з елементів соціального досвіду, інших інформаційних джерел, вивести загальну тематичну структуру з якоїсь конкретної ситуаційної моделі. Однак він не в змозі передбачити стилістику конкретної особистості, що створює текст, мотивації, які керують діями й установками автора. Знання, переконання, установки, володіння ситуацією, усі інші типи загальної інформації отримуються, використовуються й змінюються в різних соціальних контекстах.

Таким чином, журналістика як сукупність функціональних текстів і форма дискурсу вира-

жається передусім в подієвому аспекті, як «мова – цілеспрямована соціальна дія» і постає в дискурсній моделі в якості специфічної сфери соціокультурної діяльності, заснованої на структурах-сценаріях, вироблених практикою спілкування, взаємодією суспільства зі ЗМІ.

1. *Панельные дискуссии и круглые столы* [Електронний ресурс]. – URL: <http://jf.spbu.ru/conference/2880/3447.html> (10. 09. 2013).

2. *Вартанова Е.* Запрос на качественную журналистику очевиден, и осмысление ее миссии и профессиональных задач – задача не только рынка, но и академической среды [Електронний ресурс] / Е. Вартанова. – URL: http://www.journ.msu.ru/blog/blog_vartanovoy (10. 09. 2013).

3. *Галич В. М.* Поэтика публицистического текста (на материале творчества Олеса Гончара) : навч. посіб. / В. Галич. – К. : Шлях, 2006. – 200 с.

4. *Бахтин М. М.* Вопросы литературы и эстетики. Исследования разных лет / М. М. Бахтин. – М. : Худож. лит., 1975. – 504 с.

5. *Кожина М. Н.* Стилистика русского языка: учебник / М. Н. Кожина, Л. Р. Дускаева, В. А. Салимовский. – М. : Флинта ; Наука, 2012. – 464 с.

Подано до редакції 06. 12. 2013 р.

Ivchenkov V. I. Discursive model of journalism: from antiquity to modern times.

The problems of the formation of journalism as a field of scientific knowledge in close connection with other sciences that is put in its cognitive nature, set the interdisciplinary nature of journalism and media discourse analysis, defined ontology of this interaction from antiquity to the present day.

Keywords: journalism, the scope of scientific knowledge, rhetoric, stylistics, text, style, media discourse analysis.

Ивченков В. И. Дискурсная модель журналистики: от античности к современности.

Рассматриваются проблемы становления журналистики как сферы научного познания в тесной связи с другими науками, что заложено в ее когнитивной природе; устанавливается междисциплинарный характер журналистики и дискурсного анализа СМИ; определена онтология такого взаимодействия от античности до наших дней.

Ключевые слова: журналистика, сфера научного познания, риторика, стилистика, текст, стиль, дискурсный анализ СМИ.